

Talousvaliokunnalle

Kiitän mahdollisuudesta tulla kuulluksi EU:n alue- ja rakennepoliitiikkaan liittyvissä asiassa. Lausunto täydentää 28.4.2021 päivätyn lausunnon näkökantoja.

Rakenne- ja aluepolitiikan vaikuttavuutta on sen sijaan arvioitu useissa selvityksissä ja akateemisissa tutkimuksissa. Yleisellä tasolla rakennepoliitiikka on todettu vaikuttavaksi, mutta sen teho vaihtelee alueittain. Ongelmia on ainakin kolme.

- (1) Rakennepoliitiikan teho riippuu usein poliittisten instituutioiden toimintakyvystä: rakennepoliitiikka on heikointa siellä, missä sille olisi eniten tarvetta.
- (2) Rakennepoliitiikan teho on todettu valitettavan lyhytaikaiseksi.
- (3) EU-maat lähentyvät taloudellisesti toisiaan, mutta maiden sisällä alueelliset erot kasvavat.

Tutkimuskirjallisuudessa on esitetty ainakin kahta ratkaisua. Alue- ja kehitysrachastosta maksettavan tuen tulisi suuntautua nykyistä pitkäkestoisempiin hankkeisiin, jotka tukisivat paremmin pitkän aikavälin kilpailukykyyn edistämistä. Toiseksi rahastoja tulisi käyttää entistä tehokkaammin hyvän hallintotavan (*good governance*) edistämiseen. Tutkimuskirjallisuudessa ratkaisuksi on esitetty muun muassa yhteisrahoitusmenettelyn lisäämistä, jolloin mailla olisi suurempi omistajuus rahankäyttöön.

Osana rakennepakettia komissio on ehdottamassa myös rakenneuudistusten tukiohjelmia. Sen tausta on eurooppalaisen ohjausjakson implementoinnissa, joka on heikentynyt vuosittain. Nyt käsillä olevan uudistuksen tarkoituksenmukaisuus on kuitenkin epäselvä. Ohjausjaksoon sisältyy nykyiselläänkin merkittäviä ongelmia, ja suurilla mailla tuskin olisi insentiiviä toteuttaa rakenteellisia uudistuksia näin pienillä summilla.

Kuten aiemmassa lausunnossani totesin, nyt käsillä oleva hallituksen esitys HE 47/2021 on pääosin tarkoituksenmukainen kokonaisuus, joka toteuttaa hyvin EU:n vaatimukset aluekehitysrachojen jakamiseksi. Yleisesti tutkimuskirjallisuudesta (Darvas et. al. 2021) tiedetään, että tehokkaimmat tulokset saavutetaan ratkaisulla, joissa koordinoitua ei jätetä yksinomaan paikallisten toimijoiden varaan vaan jossa myös valtionhallinnolla on tärkeä rooli. Monet maat ovat valinneet Suomea keskusjohtoisemman mallin, mutta tähän vaikuttaa myös usein paikallistason hallin-

toon kohdistuva epäluottamus.

Yleisesti Suomen lopputulosta EU:n koheesiorahojen neuvotteluissa voidaan pitää hyvänä. Suhteessa useimpiin maihin, joihin kohdistui rahoituskehysneuvottelujen yhteydessä merkittäviä leikkauksia, Suomi onnistui säilyttämään suurimman osan saanneistaan. Varsinkin suhteessa tärkeimpiin verrokkimaihin tulosta voidaan pitää onnistuneena.

Koheesiopolitiikan vaikuttavuutta on tutkittu melko kattavasti. Hagen ja Hohl (2009), Marzinotto (2012), Pienkowski ja Berkowitz (2015); Crescenzi and Giua (2017) viittaavat kaikki hieman erilaisiin lopputuloksiin, mutta yleisesti niistä voidaan vetää ainakin seuraavat johtopäätökset:

- a) Myös aluekehityksen rahoittamisessa olennaista on keskittyä pitkän aikavälin strategiaan tavoitteisiin. Uuden rahoituskehityksen lähestymistapa, jossa korostuu joustavuus, voi olla uhka tälle ajattelutavalle.
- b) Yksi merkittävimmistä aluekehitysrahojen potentiaalista liittyy nimenomaan alueiden välisten projektien edistämiseen. (Darvas et al. 2021)
- c) Potentiaali hankkeilla on suurempi, jos paikallistason johtaminen yhdistyy korkeamman tason (valtio, maakunta) ohjaukseen.
- d) Aluepolitiikan tavoitteena pitäisi olla tuotantorakenteiden uudistaminen. Panostukset investointeihin ja inhimilliseen pääomaan ovat tässä suhteessa avainasemassa.

Komission omat tavoitteet rakennepolitiikan kehittämiseksi kaudelle 2021–27 voidaan tiivistää neljään kohtaan:

1. Investointien on keskityttävä niihin avainaloihin, joissa EU-rahoituksen lisäarvo on suurinta kuten innovaatiot, digitalisaation edistäminen ja talouden uudistaminen
2. Koheesiopolitiikan on sopeuduttava aiempaa paremmin alueiden erityispiirteisiin ja siinä on lisättävä paikallisen rahoituksen osuutta
3. Sääntöjen on oltava yksinkertaisempia ja mahdollistettava joustojen toteutuminen
4. Ympäristönäkökulma on otettava paremmin huomioon

Perinteisesti Suomen valitsema aluekehityksen malli on toteuttanut edellä mainitut kriteerit melko hyvin. Suomen aluepolitiikan kokonaiskuvassa on edelleen elementtejä, jotka ovat ristiriidassa kunnianhimoisen ilmastopolitiikan kanssa (turpeen verotuki, energiaintensiivisten yritysten veropalautukset, päästökaupan epäsuorien kustannusten kompensatio), mutta nämä eivät kytkeydy suoraan EU:n aluepolitiikkaan. Uudessa esityksessä huomiota kiinnitetään aiempaa paremmin myös elinympäristön laatuun keskeisenä kriteerinä.

Timo Miettinen
Johtaja, Eurooppa-tutkimuksen keskus